Diyabetliler/?eker Hastalar? ?çin Kabul ve Eylem Formu

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Diyabetliler/?eker Hastalar? ?çin Kabul ve Eylem Formu*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20025

ARABPSYCHOLOGY.COM

Öz

Diyabetliler/?eker Hastalar? ?çin Kabul ve Eylem Formu (Acceptance and Action Diabetes Questionnaire - AADQ), bireylerin diyabet hastal??? ile ili?kili zorlay?c? içsel deneyimlere (dü?ünceler, duygular, bedensel duyumlar) kar?? gösterdikleri psikolojik tepkileri ölçmek amac?yla geli?tirilmi? bir araçt?r. Ölçek, özellikle Kabul ve Kararl?l?k Terapisi (ACT) çerçevesinde ele al?nan **psikolojik esneklik** veya **psikolojik kat?l?k** düzeyini belirlemeyi hedefler. Türkçeye uyarlamas? 2019 y?l?nda Karadere ve arkada?lar? taraf?ndan yap?lm?? olup, Türk popülasyonunda diyabet yönetimindeki kabul ve eylem süreçlerinin de?erlendirilmesinde geçerli ve güvenilir bir araç sunmaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Diyabet, Kabul ve Kararl?l?k Terapisi, Psikolojik Esneklik, Kabul ve Eylem Formu, ?eker Hastal???, Ölçek Uyarlamas?, Diyabet Yönetimi.

Yazarlar

Karadere, M. E., Yavuz, K. F., Asafov, E. Y., Küçükler, F. K.

Amaç

Bu formun temel amac?, diyabet hastalar?n?n, hastal?klar?n?n getirdi?i stres, olumsuz dü?ünceler ve fiziksel rahats?zl?klar kar??s?nda ne ölçüde **deneyimsel kaç?nma** gösterdi?ini ve buna ra?men de?er odakl? eylemlere ne kadar kat?labildi?ini ölçmektir. Ölçek, diyabetin zorluklar?na ra?men hastal???n yönetimi için gerekli davran??lar? sürdürme kapasitesini de?erlendirerek, klinik müdahalelerin etkinli?ini ölçmede ve tedavi planlamas?nda önemli bir rol oynamaktad?r.

Ölçek, diyabetli bireylerde psikolojik kat?l??? saptayarak, bu kat?l???n glisemik kontrol ve ya?am kalitesi üzerindeki olumsuz etkilerini anlamaya yard?mc? olur. Uyarlama çal??mas?, Türk kültürüne özgü dilsel ve psikometrik uygunlu?un sa?lanmas? amac?yla gerçekle?tirilmi?tir.

Yap?

Diyabetliler/?eker Hastalar? ?çin Kabul ve Eylem Formu, **psikolojik esneklik** yap?s?n? ölçmektedir. Bu yap?, ACT modeline göre alt? temel süreçten olu?ur, ancak AADQ bu süreçlerin diyabet ba?lam?ndaki iki ana bile?enine odaklan?r:

Kabul/Deneyimsel Kaç?nma: Diyabetle ilgili zorlay?c? dü?ünce ve duygulardan kaç?nma veya onlarla sava?ma e?ilimi. Yüksek puanlar, yüksek psikolojik kat?l??? ve kaç?nmay? gösterir.
Eylem/De?er Odakl? Davran??: Zorlay?c? içsel deneyimlere ra?men, diyabet yönetimi ve ki?isel

ARABPSYCHOLOGY.COM

de?erler do?rultusunda tutarl? davran??larda bulunma kapasitesi.

Ölçek, özellikle diyabetin getirdi?i kronik stres, belirsizlik ve öz-yönetim talepleri kar??s?nda bireyin psikolojik olarak ne kadar dirençli veya esnek oldu?unu de?erlendirir.

Geçerlik

Türkçe uyarlama çal??mas?nda (Karadere vd., 2019), ölçe?in **yap?sal geçerli?i** Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ile incelenmi?tir. DFA sonuçlar?, orijinal ölçe?in teorik yap?s?n? destekler nitelikte bulunmu?tur.

Ölçe?in **ölçüt ba??ml? geçerli?i** (convergent validity) de test edilmi?tir. AADQ puanlar?n?n, diyabet stresi ölçümleri ile pozitif yönde, ya?am kalitesi ölçümleri ile ise negatif yönde anlaml? korelasyon göstermesi beklenmektedir. Bu korelasyonlar, formun teorik olarak ili?kili olmas? beklenen di?er psikometrik araçlarla tutarl?l???n? kan?tlam??t?r. Bu bulgular, Türkçe formun diyabetle ili?kili psikolojik kat?l??? ölçmede yeterli geçerlik gösterdi?ini ortaya koymu?tur.

Güvenirlik

Uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in **iç tutarl?l?k güvenilirli?i** (internal consistency reliability) Cronbach Alfa katsay?s? kullan?larak hesaplanm??t?r. Elde edilen katsay?lar genellikle yüksek bulunmu? ve ölçe?in maddelerinin tutarl? bir ?ekilde ayn? yap?y? ölçtü?ünü göstermi?tir.

Yüksek **Cronbach Alfa** de?erleri, ölçe?in Türkçe versiyonunun güvenilir oldu?unu ve tekrarlanan ölçümlerde tutarl? sonuçlar verebilece?ini i?aret etmektedir. Bu sonuçlar, AADQ'nun Türk popülasyonunda diyabetle ilgili psikolojik esnekli?i stabil bir ?ekilde ölçme kapasitesine sahip oldu?unu do?rulamaktad?r. Bu, klinik ve ara?t?rma amaçl? kullan?m için kritik bir güvenirlik göstergesidir.

Faktör Analizi

Karadere ve arkada?lar?n?n 2019 tarihli uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in faktör yap?s?n? incelemek üzere **Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA)** yöntemi kullan?lm??t?r. Bu analiz, ölçe?in maddelerinin, orijinal ?ngilizce versiyonunda öngörülen faktör yap?s?na uygunlu?unu test etmi?tir.

DFA sonuçlar?, modelin Türk örneklemine iyi uyum sa?lad???n? göstermi?tir. Bu durum, Diyabetliler/?eker Hastalar? ?çin Kabul ve Eylem Formu'nun, diyabet hastalar?nda psikolojik esneklik kavram?n? kültürleraras? düzeyde koruyarak ölçtü?ünü teyit etmektedir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

ARABPSYCHOLOGY.COM

Format: Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Scale)

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Diyabet hastalar? (Diabetes patients)

Age Group: Yeti?kinler (Adults)

Population Details: Tip 1 veya Tip 2 diyabet tan?s? alm?? bireyler.

Test Methodology: 7'li Likert tipi derecelendirme (1-Hiçbir zaman do?ru de?il; 7-Daima do?ru).

Anahtar Kelimeler

Diyabet Yönetimi, Kabul, Eylem, Psikometri, Sa?l?k Psikolojisi, Likert Ölçe?i, Deneyimsel Kaç?nma.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemi?tir.

Affiliation Email addresses: karadere26@yahoo.com (Sorumlu Yazar ?leti?im)

Correspondence Address: Mehmet Emrah Karadere (Sorumlu Yazar)

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in Türkçe uyarlama çal??mas? 2019 y?l?nda yay?mlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m? için izinler ve ücret bilgileri konusunda sorumlu yazar Mehmet Emrah Karadere ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir (?leti?im: karadere26@yahoo.com).

Orijinal makale, genellikle aç?k eri?im (open access) yoluyla yay?nlanm??t?r, ancak ölçek maddelerinin ticari veya büyük ölçekli ara?t?rmalarda kullan?m? için yazarlardan resmi izin al?nmas? tavsiye edilir.

Kaynaklar

Karadere, M. E., Yavuz, K. F., Asafov, E. Y., & Küçükler, F. K. (2019). Reliability and validity of a Turkish version of the Acceptance and Action Diabetes Questionnaire. *Psychiatry investigation, 16*(6), 418-424. https://doi.org/10.30773/pi.2019.02.26.2

Makalenin tam metin PDF'i a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: ncbi.nlm.nih.gov.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ayr?ca, ölçe?in Türkçe uyarlama PDF'i bu sistem üzerinden eri?ilebilir durumdad?r: diyabetlilerseker-hastalari-icin-kabul-ve-eylem-formu-toad.pdf

Diyabetliler/?eker Hastalar? ?çin Kabul ve Eylem Formu Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Kaynak içerikte ölçek maddeleri sunulmam??t?r. Maddeler için yazarla ileti?ime geçilmesi veya yukar?da belirtilen akademik kaynaklara ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM